

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

NO. 161

ŞUBAT 1962

YIL: 13 — CİLT: 7

Saz Şairleri :

RUHSATİYE DAİR

Yazan: Haşim Nezihî OKAY

Sivasın büyük ve orijinal halk şairi Ruhsatî'nin deyişlerini toplıyan biri 36 da Kadri Özyalçın tarafından, diğeri hemen biraz sonra çıkmış iki kitaptan sonra bu kere de büyük folklorcu dostum üstat Eflâtun Cem Güney'in büyük hımmetile şairin deyişleri derli toplu olarak bir kere daha edebiyat âlemine sunulunca, artık, Ruhsatî'ye ait ele geçmemiş başka bir parça kalmadığına inanır olmuştum. Zira bu her üç derlemenin de mahallinde, yani Sivas ve dolaylarında yapılmış olması, bu kanaatimi kuvvetlendirmişti.

Bu defa elime Alacaahanlı Halil Rifat adlı bir zatın imzasını taşıyan ve kendi el yazısıyle olduğu anlaşlan 938 de ve eski yazı ile yazılmış cönkümsü bir defter elime geçti. Defterde bulunanları gözden geçirince bunların her üç eserde de bulunmadığını gördüm ve gönlüm kaybolup gitmelerine razı olmadı. Bilhassa son eserin sahibi büyük dostum Eflâtun Cem'in affına güvenerek bunları nis-yandan kurtarmayı uygun buldum. Dergiye yolluyorum; ancak, Halil Rifat'ın kim olduğu.....

nu öğrenmem mümkün olmadı; bu itibarla cönk sahibi hakkında pek bir şey söyleyemiyeceğim.

Esasen cönk'ü eski kitaplar satan bir şeyyar satıcıdan ele geçirdiğim için ondan da bu cönk'ü nereden tedarik ettiğini öğrenmem mümkün olmadı. Ancak yazıda bazı imlâ yanlışları bulunması dolayısıyla bu zatın pek fazla münevver olmadığı tahmin edilebilir.

Gerek dostum Eflâtun Cem'den gerekse sayın Maarif Kitabevi sahibi Naci Kasım Kerimesi Meniçe hanımefendiden Ruhsatî'nin ikinci baskısında bu şiirlerin de kitaba ithal edilmesi hususlarını burada bilvesile hürmetle rimle rica ederim.

Şimdi koşmaları sırasıyle yazalım:

I

Kani lokman Kani, yoktur Eflâtun
Urdular sinemi yare dayandı
Nice bir çekeyim derdi mihneti
Geldi gam kasavet sere dayandı
Topraktan halk oldu insanın cem'i
Fani dünya için çekerler gamı
Mancınığa korlar da İbrahimi
Vücudün yakmağa nara dayandı
Çok zamandır terk eyledim sılayı
Hak bana çekti derdi belâyı
Her kaçan çehtetsem yoktur kolayı
Görülmez işlerim zora dayandı
Elemi yarayı çok çekip Eyüp
Dökülen kurtları üstüne koyup
Âlemi yaradan settarül uyup
Elaman ümidim yere dayandı

RUHSATİ aşk ile gezdi âlemi

i. Ehli irfan olan anlar selâmı
s. Mevzâm böyle yazmış levhi kalemi
t. Bilmem bu tecellim nere dayandı

2

Bir mevlâyâ yalvaralım đuralım
Farzın kılıp doğru yola sürelim
Habîbine çok selâvat verelim
Koyalım uğruna can da beraber

Yalvaralım akılla da deli de
Bize mevlâ güldürmesin ili de
Ebubekir, Ömer, Osman, Ali'de

beraber

Alamanya şahu askerin vermiş

? Sırb'ı, Rus'u tutmuş, bir yanda kırmış

7

Izzet efendiye övgü
Ahiâkın bilenler metheder her an
Sahip Tabiatsın İzzet Efendi
Ceddin sual ettim eşraf hanedan
Ehli sehavetsin İzzet Efendi

Vehinde görünür nuru Muhammed
Anıçin ismine demişler İzzet
Destinde bulunür ilmi kitabet
Zebanı şerbetsin İzzet Efendi
Böyle bir tabiat böyle halâvet
Pülbül gibi diller böyle nezaket
Böyle servikamet yosma kıyafet
Yusuf kıyafetsin İzzet Efendi

Sıfatında çok halavet görünür
En büyük düşmanın bakar yerinir
Seni istemiyen düşer sürünür
Sahip adaletsin İzzet Efendi
Mahmur gözlerini nasıl süzersin
Vahşi ceran gibi tenha gezersin
Kimlere darıldım yoldan azarsın
Hamii RUHSAT'ın İzzet Efendi

8

Helallaşma Divanı

Hakkı dünya cümleten ihvanıma olsun helâl
Emmi dayı akraba dört yanına olsun helâl
Her kime ki merhaba dedimse gene merhaba
Tam hulûslu dinime imanıma olsun helâl
Oğul uşak peder mader cümlesinden razıyım
Kimse şekva etmesin süphanıma olsun helâl
Bilür bilmez ettiğim isyanıma kıldım rücu
Yalnız dostuma değil düşmanıma olsun helâl
Rahmet ile yadedene rahmet etsün zül celâl
Kadın erkek küçük büyük haneme olsun helâl
Vasiyetnamem işiten bakmasın noksanıma
İşte baksın okusun divanuma olsun helâl
Vasiyetim sünnettir, nebiler tembihidir
Getürdüğüm selâvat sühanıma olsun helâl
Beş vakitte yadederim çarı yâr eshabımı
Ebubekir, Ömer, Ali, Osmanıma olsun helâl
Sathezar selâm Ali evlâdına
Kerbelâda can veren cananıma olsun helâl
Unutmasın mahşer günü RUHSAT'ı kemteri
Candan gayri hediyeim yok canıma olsun helâl

9

Sefadan el çekip cefaya taptım
İster ağlat, ister güldür efendim
Kederden ruhumu türbeler yaptım
İster yaşat ister öldür efendim
İster bermurat et, ister nâşât et
İster harabeyle ister âbât et
Gel savur toz gibi korkma herbat et

Gönlüm ateşinle küldür efendim

Yelkenim dağıldı yeller içinde
Ümidim, boğuldu seller içinde
RUHSAT'e cevretme eller içinde
Onu bölük bölük böldür efendim

10

Gayri çektiçğim beñ bu çileyi
Kesi'di dermanım dur seher yeli
Halim varıp yare bir bir sorayım
Yareme bir merhem vur seher yeli
Haktan bir inayet gelir irerse
Meclisimiz son demine varırsa
Eğer dost köyüne yolun uğrarsa
O yarin halini sor seher yeli
Usulca git söyle ol gonca yüzün
Kanlı yaşlar döküp yaşartma gözün
Eğer birleşmeye verirse izin
Gel bana bir haber ver seher yeli

Yakınlarda gözlesinler yolumu
Hiç kimsese vermesinler gülümü
Felek büktü kat kat etti belimi
Bu halimi söyle var seher yeli

Varıp ahpapları bir bir göresin
Yaranların divanına durasın
RUHSAT'ı selâmın tebliğ edesin
Yellarda bekleme var seher yeli

11

Zalimin zulmünden bozuldu cihan
Ol tabibi Mustafa'ya den gelsin
Dört yanını aldı insafsız düşman
Ol Aliyyül Murtaza'ya den gelsin
Anlar tınamadı hakkı, butları
Kâfir niçin kestin Şahı merdanı
Yezidi mervandan ahısın kanı
Ol Hüseyini kerbelâya den gelsin

Dur oldu dergâhtan bak iblis hele
Niçin lanet etti evvel ezele
İsa Musa ile İbrahim bile
Ahmet Mahmut Mustafaya den gelsin
RUHSAT'ın zikriyle her nefesini
Bir gün boş kalacak can kafesini
Şeriat, tarikat, ilim dersini
Tefsir eden ülemaya den gelsin

12

Rugün bir güzel gördüm siması hem esmerlenir
Ebruları tel tel olmuş kokusu amberlenir
Ağzı şeker dudağı bal dili sakız sevdiğim
Saflaışı sadrazam, kendisi hünkârlanır

Yaşı on altı yaşında sarılacak can gibi
Ebruları tel tel olmuş memeler fincan gibi

Güzelliği vafsa sığmaz Yusufu Kenan gibi
Bir acaip gözler vardır baktıkça dilberlenir

Kaşların yayını kurmuş canım ile can gider
İnsan olan dayanamaz gözleri kurban gider
Hasretile gece gündüz gözlerinden kan giler
Her baktıkça derdim artar yüreğimi firkatlenir

Bir acaip gönlüm vardır güzellerden hazlanır
Türlü türlü renge girer sararır beyazlanır
Bugün başım ağrır diye durmuş bana nazlanır
Hal anlamaz ol zalime RUHSAT'ı de dertlenir

13

Rücu ettim isyanımdan cümleden geçtim şükür
Ol hızırdan bâdeler nuş eyledim içtim şükür
Yalan imiş inanırdım fendine dolabına
Gayri aklım fehm eyleli babı açtım çok şükür

Aklın cemet başına bu faniyi ne idersin
Bir gün ecel şerbetini nuş eyleyip yutarsın
Bu dünyaya uryan geldin yine uryan gidersin
Yakasız kolsuz gümleği hoşça biçtim çok şükür

Dostlarını düşman etti vafsimi yazdı deyi
Doğru yolu terk edüben eğride gezdi deyi
Nice güman düşürürler Ruhsatı azdı deyi
Eihandullah aklarımı kardan seçtim çok şükür

14

Ne zannedersin efendim ben beni bilmez miyim
Leyli nehar can veren cananı ben bilmez miyim
İsmi nurdur, cismi nurdur, sözü nurdur, canı
nur
Ol Muhammed' Mustafa Sultanı ben bilmez miyim

Ziruh olup hal dili ile efgan edip tuttuğun
Zevkine güller açılıp lâle sümbül bittiğin
Seksen bin haccaç çekilip cümle arzu ettiğin
Kâbeyi bettil harem anı da ben bilmez miyim

Ol Aliyyül Murtaza Mevlâmızın aslanını
Kırdı küffarı, kahretti çok akıttı kanını
Kaldırdı beytil haremden bunların nişanını
Ol Aliyyül Murtaza aslanını ben bilmez miyim.

Bilmeseydim RUHSAT alıp içey miydim canı
ben

Bir mecazi aşk yolunda artırmışım Şanı ben
Annın için leyli nehar çekerim efganı ben
Gökten inen dört kitap Kura'nı ben bilmez miyim

15

Bilmem nasıl arzedeğim halimi diller sana
Feda kılam bu canımı serimi diller sana

Doğru söyle kimi seversin, sana o lâyük müdür
Harç edeyim bütün varım kârımı diller sana

Sen seni sakın hasinden düşürürler tuzağa
Şöhrete meyil verme girersin sonra ağa
Ben zaifim dayanamam düşerim sola sağa
Bu kadar ihsas ederim zarımı diller sana

RUHSAT'ıyem kail oldum aha elli beşine
Gece gündüz yanar oldum benim gibi şaşkına
Bendeni atma yabana yaradanım aşkına
Yoksa şekva mı edirdim şimdicek diller sana

16

Mah muharrem gelende yürekten gümgümlenir
Kerbelâya âşık olan gam çeker gam gamlanır
Ham sofu bilmez anı, aşk nedir, sevda nedir
Ben âşıkım diye çıkar mecliste kemkümlenir

Âşık olan seher vakti çağırır Allah deyü
Mahşer günü kul şefaât Yaresüllallah deyü
Keşişler dâvaya düşmüş İsa resullah deyü
Kilisede günlük yakar tüttürür gümgümlenir

Diken de bir çiçek ağsa gülistan oldum sanır
Çirfekte biten ısırgan ben reyhan oldum asır
Bir sako partol giyenler arıfan oldum sanır
Kurulur sadrı bâlâya lâf verir hamhamlanır

Arabiye fetva veren farisi değil midir?
Şair olmak bu işin de yarısı değil midir?
RUHSAT ise dünyanın yüz karası değil midir?
Bir gün olur defterimiz dürtülür mimmimlenir.

17

İzin size tor sunalar derilin bayramlaşın
Dünyalar durdukça durun var olun bayramlaşın

Buna bayram günü derler kan edenler barışır
Gönlünüze cilâ verin var olun bayramlaşın

Serapa ziynet geyinip kırmızı güller gibi
Arifane dil çeküben konuşun bülbüller gibi
Gam çeküben gerdan eğme lâle sümbüller gibi
Köl kola göğüs göğüse sarılın bayramlaşın

İkişer ikişer olup her taraf alay çekin
Ak ellere al kınalar hilâl kaşe yay çekin
Cem oluben bir araya bir temiz halay çekin
Oturun biraz dinlenin yorulun bayramlaşın

Aşağıdaki koşmanın değişik bir varyantı
üstat Eflâatun Cem Güney'in hem Ruhsatı ki-
tabında Ruhsatı'ye ait olarak alınmış. hem
de Mesleki kitabında Ruhsatı'nın oğlu Minha-
ciye ait bir numaralı koşma olarak gösteril-
miştir. Ben bu koşmanın babasına, yani Ruh-
satı'ye ait olduğu kanatindeyim.

Ugıt ılgıt esen seher yelleri
Benim keklik sekişimden bir haber
Yine bahar geldi dağlar yeşerdi
Söyle benim dal kaşımından bir haber
Sevdiğimin kulakları seste mi
Gönülcüğü acep yine hasta mı
O da benim gibi kara yasta mı
Göğsü elvan nakışlımdan bir haber
Sınnım vardı otuzbeşe dayandı
Rağrım yine ateşlere boyandı
Gönül gayri gafletinden uyandı
Bülbül gibi konuşlumdun bir haber
On yıldır RUHSATİ hasret yüzüne
Muhabbet tuzağı kurdu izine
Seher yeli vardınsa çam düzüne
Benim ahu bakışlımdun bir haber